

Διεκδίκηση και μεταρρύθμιση

Η ταύτιση της διεκδίκησης και της μεταρρύθμισης έχει υπάρξει εδώ και πολύ καιρό θεμελιώδης λίθος της κυρίαρχης ιδεολογίας και μία πάντα παρούσα σύγχυση στις προλεταριακές γραμμές. Αυτό είναι εντελώς φυσικό επειδή μπορεί και μας μπερδεύει□ μπορεί να παρουσιάσει αυτό που συμφέρει τις κυρίαρχες τάξεις ως όμοιο με αυτό που διεκδικούν οι εκμεταλλεζόμενοι και καταπιεσμένοι□ μπορεί να παρουσιάσει τις ανάγκες αξιοποίησης της αξίας ως ανθρώπινες ανάγκες.

Ας ξεκαθαρίσουμε τα πράγματα και ας ορίσουμε το κοινωνικά αντικρουόμενο περιεχόμενο της διεκδίκησης και της μεταρρύθμισης.

Η διεκδίκηση είναι ΠΑΝΤΑ μία έκφραση του τι έχουν ανάγκη οι εκμεταλλεζόμενοι / καταπιεσμένοι. Στις περισσότερες περιπτώσεις η διεκδίκηση είναι ξεκάθαρη και εμφανίζεται με την μορφή της προσδοκίας που βασίζεται σε ένα συσχετισμό δυνάμεων. Σε άλλες περιπτώσεις είναι πολύ πιο μπερδεμένη και παίρνει την μορφή της παράκλησης προς τους καταπιεστές. Σε κάποιες περιπτώσεις είναι άμεση και ευθύς, σε άλλες συγχυσμένη και γεμάτη σεβασμό. Μερικές φορές κάποιος επιμένει άμεσα σε αυτό που έχει ανάγκη□ κάποιες φορές κάποιος το ζητάει από τον ταξικό εχθρό λες και επρόκειτο για χάρη, αλλά πέρα από τον τρόπο με τον οποίο γίνεται, ο συσχετισμός δυνάμεων υπάρχει πάντα και η διεκδίκηση εκφράζει πάντα μία αναγκαιότητα.

Η μεταρρύθμιση απεναντίας είναι ΠΑΝΤΑ η τροποποίηση κάποιου πράγματος ώστε όλα να μείνουν ίδια□ εξ ορισμού είναι η μεταρρύθμιση της εκμετάλλευσης και κυριαρχίας με μόνο σκοπό να μην τεθεί η ολότητα υπό αμφισβήτηση.

Όσο περισσότερο οι διεκδικήσεις μπαίνουν ως απαιτήσεις με όρους απόλαυσης των αξιών χρήσης (μία στέγη πάνω από το κεφάλι κάποιου, φαγητό, μείωση της έντασης και της διάρκειας της εργασίας...), τόσο πιο δύσκολο είναι για την κυρίαρχη τάξη να τα πάρει και να τα μετατρέψει σε απλές μεταρρυθμίσεις χωρίς να χρειαστεί πραγματικά να παραιτηθεί από κάποια πράγματα με επακόλουθο μία πραγματική αύξηση του σχετικού μισθού (μείωση του βαθμού εκμετάλλευσης), που φυσικά θα είναι πάντα εφήμερη εάν ο αγώνας δεν συνεχιστεί. Αν αντιθέτως, οι διεκδικήσεις επρόκειτο για τις μεσολαβήσεις που είναι εγγενείς στην αστική κοινωνία (δηλ. περισσότερα λεφτά, μισθοί, επιδόματα, επιχορηγήσεις...), είναι πάντα πιο απλό για την κυρίαρχη τάξη να τις ενσωματώσει σε μία διαδικασία μεταρρυθμίσεων και αμέσως να τις αντισταθμίσει μέσω του πληθωρισμού και της αύξησης της παραγωγικότητας. Εάν από την αρχή ενός κινήματος οι πραγματικές ανάγκες του προλεταριάτου που αγωνίζεται εκφραστούν με την γλώσσα του ρεφορμισμού και του συνδικαλισμού (περισσότερη δουλειά, υπεράσπιση της επιχείρησης, υπεράσπιση της εθνικής οικονομίας...), δεν θα μπορούσαμε να μιλάμε πλέον για διεκδικήσεις αλλά για εργατίστικες ή λαϊκίστικες πολιτικές του καπιταλισμού.

Η μετατροπή της διεκδίκησης σε μεταρρύθμιση έχει υπάρξει πάντα θεμελιώδης λίθος στην αναπαραγωγή της εκμετάλλευσης και της κυριαρχίας. Όσο πιο ξεκάθαρη και ευθύς είναι η διεκδίκηση, τόσο πιο δύσκολο είναι για την αστική τάξη να κάνει την μεταρρύθμιση αποδεκτή ως λύση. Όσο πιο γεμάτη σεβασμό, ταπεινή και γεμάτη μεσολαβήσεις είναι η διεκδίκηση τόσο πιο εύκολα μπορεί η μεταρρύθμιση να παρουσιαστεί ως “η λύση”, το τελικό σημείο αυτής της διεκδίκησης.

Κάθε διεκδίκηση, ως μορφοποίηση μίας ανθρώπινης ανάγκης, είναι μία τυποποιημένη έκφραση κάποιου πράγματος που δεν έχει μορφή□ είναι μία έκφραση σε μία συγκεκριμένη στιγμή συμφερόντων που λόγω της ίδιας τους της φύσης είναι εν διαδικασία, είναι η απόδοση με λέξεις μίας πραγματικότητας σε κίνηση. Για αυτό το λόγο η διεκδίκηση τείνει να αλλάζει, τείνει να ξεπεραστεί, τείνει να γενικευτεί, διότι αυτή που την διατυπώνουν ή που επιμένουν σε αυτή τείνουν να είναι όλο και περισσότεροι και το περιεχόμενο της τείνει να γίνεται πιο ριζοσπαστικό, με την έννοια ότι πηγαίνει στην ρίζα των πραγμάτων.

Κάθε προλεταριακό κίνημα που αξίζει το όνομά του, παρόλο που εκφράζει συγκεκριμένα αιτήματα, την πιθανότητα της επέκτασης, διότι είναι το προϊόν απεριόριστων και ανικανοποίητων ανθρώπινων αναγκών σε αυτό τον κόσμο της στέρησης και της έλλειψης. Εάν ο εχθρός (ρεφορμισμός, προοδευτισμός*) δεν είναι ικανός να μετατρέψει τα πρώτα αιτήματα σε απλές μεταρρυθμίσεις, οι

δικδικήσεις σίγουρα θα γίνουν πλουσιότερες, και άλλα αιτήματα θα εκφραστούν από το κίνημα, και άλλοι τομείς του προλεταριάτου προσελκυστούν από το κίνημα και τα αιτήματά του, και θα είναι κάθε φορά πιο αναμφισβήτητα ότι για να τα επιβάλλουμε, θα χρειαστεί να απαντήσουμε στην βία των εξουσιαστών με την βία των “κατώτερων τάξεων”, που πάντα εμπεριέχει την πιθανότητα να θέσει υπό αμφισβήτηση την κυβέρνηση και πέρα από αυτό την εξουσία καθαυτή. Εξού και η σημασία της αστικής τάξης να βάλει τέλος στις δικδικήσεις το συντομότερο δυνατόν.

Η εξάπλωση των δικδικήσεων και του κινήματος τείνει αμείλικτα να αμφισβητεί όλο το σύστημα εκμετάλλευσης και καταπίεσης. Στην πορεία αυτής της εξάπλωσης, αυτής της γενίκευσης, η ενοποίηση του προλεταριάτου ως μία ενεργός δύναμη αναπόφευκτα συγκρούεται με τις δυνάμεις της κυρίαρχης τάξης και θέτει στην ατζέντα την κοινωνική επανάσταση ως την μόνη εναλλακτική. Η κοινωνική επανάσταση είναι στην πραγματικότητα η εξάπλωση και η συσπείρωση όλων αυτών των αγώνων και δικδικήσεων και ως τέτοια δεν είναι διαφορετικής φύσεως από αυτές τις δικδικήσεις.

Η αστική παγίδα αντιμέτωπη με αυτή την πραγματικότητα – η ιδεολογία που διατηρεί καλύτερα την κυριαρχία και την καπιταλιστική καταπίεση – αποτελείται τελικά στην παρουσίαση της επανάστασης ως κάτι διαφορετικό από την εξάπλωση όλων των αιτημάτων. Σύμφωνα με τους ιδεολόγους και τους Σοσιαλδημοκράτες, κάποιες δικδικήσεις θα είναι πολιτικές, άλλες θα είναι οικονομικές, άλλες θα είναι ιστορικές και άλλες θα είναι άμεσες. Στην πραγματικότητα οι δικδικήσεις μπορεί να παγιδευτούν με αυτό τον τρόπο, διαχωρίζοντας αυτό που είναι ανθρώπινα αδιαχώριστο, διαχωρίζοντας τις άμεσες ανθρώπινες ανάγκες από την ανθρώπινη ανάγκη της επανάστασης, διαχωρίζοντας την αναγκαιότητα να επιλύσουμε κάτι οικονομικά από τον αγώνα ενάντια στους καταπιεστές και εκμεταλλευτές, διαχωρίζοντας αυτό που έχουμε ανάγκη τώρα (για παράδειγμα ψωμί ή μία στέγη πάνω από τα κεφάλια μας) από αυτό που επίσης είναι αναγκαίο τώρα (να καταστρέψουμε τους καταπιεστές και τα Κράτη τους)... Αυτό μπορεί να γίνει όχι επειδή ο διαχωρισμός είναι στην φύση του ίδιου του πράγματος, αλλά επειδή οι ρεφορμιστές μετατρέπουν τις δικδικήσεις σε μεταρρυθμίσεις ή, κάτι που είναι το ίδιο, διότι οι ρεφορμιστές έχουν μεγαλύτερη δύναμη από τους επαναστάτες, δηλαδή διότι η αστική τάξη επιβάλλει την αναπαράστασή της του κόσμου στους προλετάριους, διότι η αντεπανάσταση συνεχίζει να κυριαρχεί και κάνει τα συμφέροντα της αστικής τάξης να φαίνονται σαν τα συμφέροντα όλων, και τις μεταρρυθμίσεις και τις προόδους του καπιταλισμού να φαίνονται σαν καλές για τους εκμεταλλευόμενους.

Επομένως από την προλεταριακή και επαναστατική σκοπιά, εάν μία μεταρρύθμιση μπορεί να ικανοποιήσει το τάδε ή δείνα μερικό αίτημα, εάν μία ψευτο-βελτίωση μπορεί να ικανοποιήσει ορισμένες προσδοκίες των ανθρώπων, είναι αδιαφιλονίκητο ότι δικδικήση και μεταρρύθμιση δεν είναι καθόλου το ίδιο πράγμα, ότι επρόκειτο για πραγματικότητες που όχι μόνο είναι διαφορετικές αλλά θεμελιωδώς αντιμέτωπες η μία με την άλλη, ότι η μεταρρύθμιση είναι η αστική απάντηση στην δικδικήση. Με άλλα λόγια, επρόκειτο περί αυτών που η καταπιεστική τάξη κάνει για να “προσαρμόσει” το καταπιεστικό σύστημά της ώστε όλα να συνεχιστούν όπως πριν, πείθοντας παράλληλα τους καταπιεσμένους ότι “αυτό είναι το μάζι που μπορούν να πάρουν”. Το γεγονός ότι τον περισσότερο καιρό οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις συναντούν στην μορφή τους την δικδικήση, ή ότι είναι οι συνδικαλιστές ή ακόμη και οι ίδιοι οι καταπιεσμένοι που εκφράζουν τις ανθρώπινες ανάγκες με όρους απλών μεταρρυθμίσεων, δεν μειώνει τίποτα από αυτό το θεμελιώδη ανταγωνισμό αλλά αντιθέτως αποκαλύπτει πως αιώνες καταπίεσης και αλλοτρίωσης έχουν περιορίσει το ορίζοντα και τις ανθρώπινες ανάγκες σε κάποια κατάλοιπα που εγγυάται ο καπιταλισμός.

Είναι τότε φανερό ότι η μεταρρύθμιση είναι πάντα και σε κάθε περίπτωση το όπλο των εχθρών, των εκμεταλλευτών και των καταπιεστών των ανθρώπινων αναγκών.

Με τον ίδιο τρόπο θα έπρεπε να είναι ξεκάθαρο ότι οι ανθρώπινες ανάγκες εμπεριέχουν την αναγκαιότητα της καταστροφής της κοινωνίας της καταπίεσης, ότι η κοινωνική επανάσταση είναι η εξάπλωση των αναγκών όλης της ανθρωπότητας.

** Δεν θα έπρεπε να χάσουμε την επαφή με το γεγονός ότι η ουσία του καπιταλιστικού συστήματος είναι η πρόοδος και η μεταρρύθμιση, ότι όλη η κυρίαρχη τάξη ενδιαφέρεται να μετατρέψει τις ανθρώπινες ανάγκες σε απλή πρόοδο και μεταρρυθμίσεις της εκμετάλλευσης και της κυριαρχίας.*